

Historiedidaktiske udfordringer, der trænger sig på

Historiestudiet, Aarhus Universitet
d. 27. sept. 2013

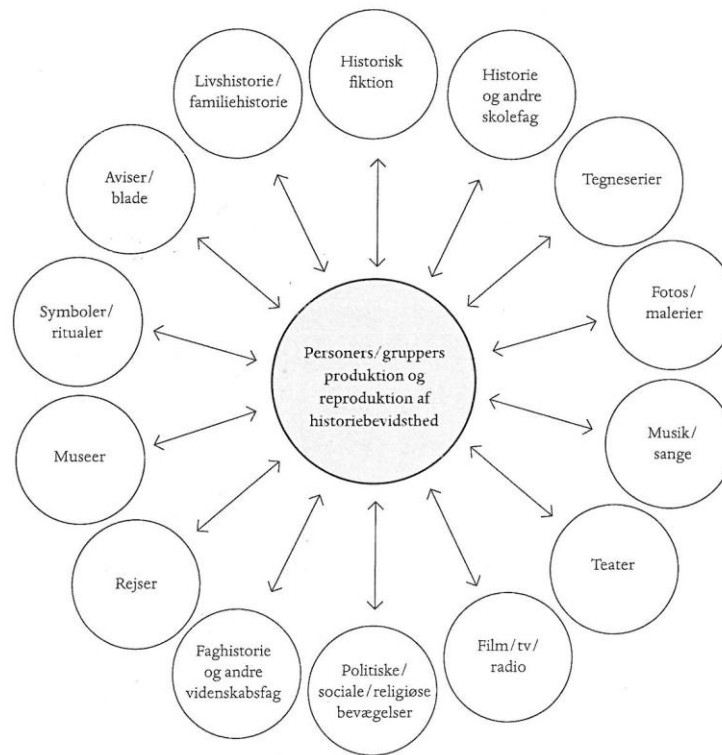
Bernard Eric Jensen

Indledning

- Jeg har erfaringer med at undervise i historie i gymnasiet, men sidste gang var tilbage i 1972 – altså for længe siden.
- Mit oplæg er **et bud på de historiedidaktiske udfordringer**, I vil blive konfronteret med som gymnasielærere.
- Først : en model af jeres arbejdssituation
- Dernæst: **jeres fremtidige udfordringer på flere niveauer:**
 - Lærer
 - Elever
 - Fag
 - Samfund
- Endelig: en afrunding.

Rammen for jeres fremtidige arbejde

Historiebevidsthedens dannelses- og brugssteder

Rammen for jeres fremtidige arbejde

- De bagvedliggende antagelser:
 1. Alle (socialt fungerende) mennesker er **aktive fortidsbrugere**
 2. Mennesker kan ikke leve og virke uden at gøre brug af deres **historiebevidstheder**
 3. Modellen vil tage sig forskelligt ud til forskellige tider og i forskellige kulturer (og dermed for forskellige personer)
 4. Historieundervisning er **kun et blandt mange steder**, hvor historiebevidsthed bliver produceret og taget i brug
 5. Opleves et brugssted (fx gymnasiets historieundervisning) som **kedsommeligt og ligegyldigt**, vil folk kunne gå et andetsteds hen for at finde en **brugbar historiebevidsthed**.

Udfordring på lærerniveau (1)

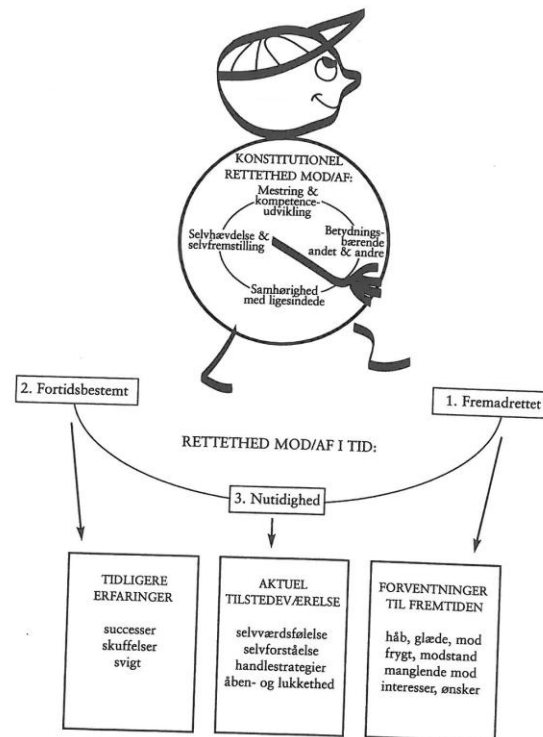
- May-Brith Ohman Nielsen, Universitet i Agder har forsket i uddannelsen af historielærere.
- En af hendes hovedkonklusioner er:
En lærer kan kun hjælpe eleverne med at udvikle deres historiebevidstheder, hvis vedkommende selv har et bevidst, reflekteret og nedfældet forhold til sin egen historiebevidsthed og til historiebevidsthedens funktion i elevers tænke- og handlemåder.
Historiebevissthed og erindringsspor, 2004
- Det er et udsagn, som I bør skrive jer bag øret og reflektere over dets konsekvenser for jeres fremtidige virke.

Udfordring på lærerniveau (2)

1. Den historiebevidsthed, som vi mennesker bruger, er i første omgang **en form for tavs kundskab** => en viden hvordan (knowing how), ikke en viden hvorfor (know ing that).
2. Det er derfor en påtrængende opgave **at få italesat** denne vidensform.
3. Det fordrer, **at I selv får oparbejdet indsigt** jeres egen historiebevidsthed, dens kendetegn og funktioner.
4. Derfor må I også lære at kunne **arbejde i et såkaldt førstepersonsperspektiv**.
5. Hvad vil I opdage, når I begynder at udforske jeres egen historiebevidsthed?

Udfordring på lærerniveau (3)

SELVET SOM RETTETHED

Figur 9. Selvet som fremadrettet-fortidsbestemt-nutidighed

Udfordring på elevniveau (1)

1. Når det gælder uddannelsen af historielærere (både til folkeskole og gymnasiet), har de hidtil lært ganske **meget** om **videnskabsfaget historie**.
2. Men de har så godt som **intet lært** om elevernes – dvs. om **lægfolks historieforståelser og fortidsbrug**.
3. Dette står i skærende kontrast til Ohman Nielsens påpegning, at historielærere har et manifest behov for at få oparbejdet detaljeret indsigt i ”historievissthedens funktion i elevers tænke- og handlemåder”.

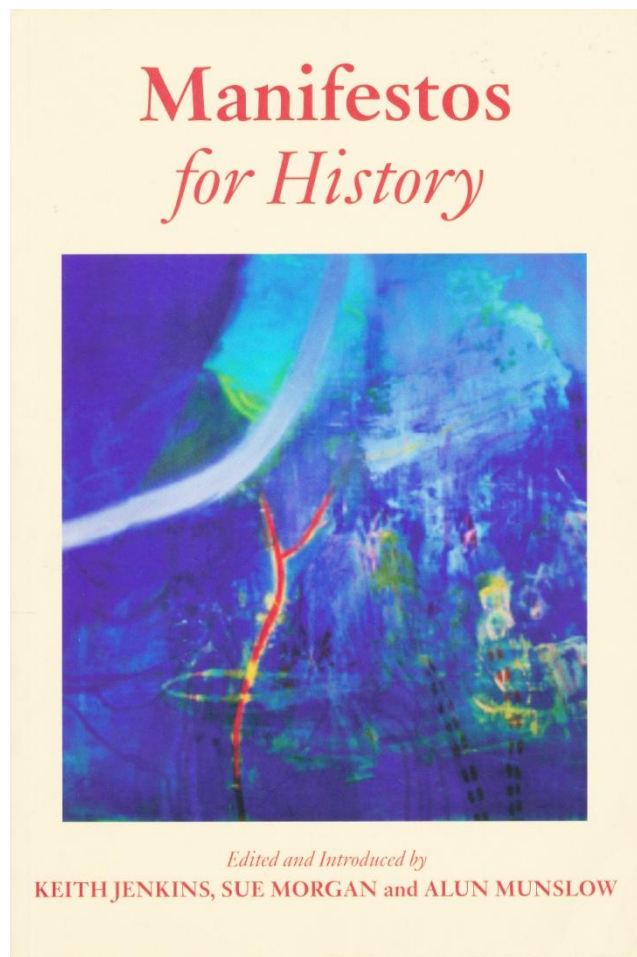
Udfordring på elevniveau (2)

- Der var i Politiken lørdag d. 21. sept. 2013 et interview med uddannelsesforsker Noemi Katznelson om den **motivationskrise**, der i dag præger ungdomsuddannelserne
- Den krise manifesterer sig bl.a. som:
- Mange unge har **svært ved at koncentrere sig**
- Mange unge vil **ikke bruge tid på at forbedre sig**, hvis det ikke er direkte eksamensrelevant
- Mange unge har vanskeligt ved at få oparbejdet en **selvdisciplin og selvmotivering**.

Udfordring på elevniveau (3)

- Noemi Katznelson siger bl.a.:
 - *Læreren [har] ikke længere patent på viden som i industrisamfundet. Digitale medier har lært nutidens unge at være aktive deltagere i stedet for passive modtagere. Vi er altså nødt til at udvikle en undervisning, der vægter deltagerperspektivet.*
 - *Elever skal have medindflydelse på det, der i skolen. (...) Det at give eleverne indflydelse på, hvad der foregår i undervisningen, er med til at fremme motivationen. Der er læringspotentiale i at fremme, at eleverne kan gøre en forskel.*

Udfordring på elevniveau (4)

Udfordring på elevniveau (5)

- I *Manifestos for History* (2007) har Wulf Kansteiner et bidrag med titlen:
 - Alternate worlds and invented communities: history and historical consciousness in the age of interactive media.
- Heri peger Kansteiner ikke kun på, at brug af computerspil er ved at blive **en af de fremherskende former for historiebrug** i Nordamerika.
- Men han peger tillige på, at "[interactive media] will change how people acquire a sense of history" => elevvirkeligheden.
- Det vil antagelig levere **dødsstødet til enhver form for reproducerende historieundervisning.**

Udfordring på fagniveau (1)

- Videnskabsfaget 'historie' har **aldrig** været en **homogen og enstrengt størrelse**.
- Tidligere konflikt- og brudflader i faget :
 - Nationalkonservative versus kulturradikale tilgange
 - Borgerlige versus marxistiske tilgange.
- I dag er den centrale konflikt- og brudflade anderledes:
 - **moderne versus postmoderne historieforståelser**
 - det udgør en særdeles kompleks og vanskelig håndterbar faglig konflikt, som I skal tage stilling til.
- Et enkelt eksempel på, hvordan den konflikt i dag manifesterer sig i en dansk sammenhæng.

Udfordring på fagniveau (2)

Udfordring på fagniveau (3)

Udfordring på fagniveau (4)

• Bent Egaa Kristensen	Bernard Eric Jensen
• <i>Historisk metode</i> (2007)	<i>Historie – livsverden og fag</i> (2003)
• Historie = faghistorie	Både læg- og faghistorie
• Fokus på
videnskabsfaget	At indtænke faget i en
bred livshistorisk ramme
• Ét historiebegreb	Flerhed af historiebegreber
• Fortidsfikseret
(=>observatørhistorie)	Handlingsteoretisk historiebegreb
(=> aktørhistorie)
• Historie = noget ,
mennesker studerer	Også noget, mennesker er
og frembringer
• Historicitet = fraværende	Fokus på historicitet

Udfordring på fagniveau (5)

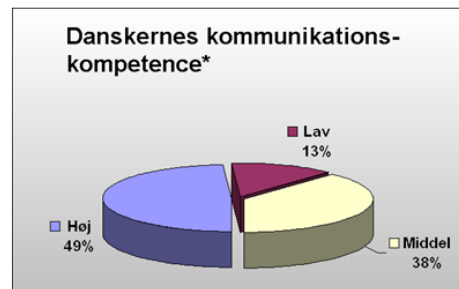
Udfordring på samfundsniveau (1)

- Det at undervise i historie i dagens Danmark kompliceres af endnu en central og vanskelig konflikt.
- Vi befinder os i dag i et **speget overgangsfelt** mellem:
 - **et udpræget monokulturelt samfund**
 - **og en fremvoksende flerkulturel virkelighed.**
- Det udgør kilden til de allerfleste identitetspolitiske konflikter, der i dag sætter deres præg på historieundervisningen.
- Nøglespørgsmålet er, om det skal være en **ekskluderende (= > assimilierende) eller inkluderende historieundervisning**
- En enkelt illustration af, hvad der udgør **eftervirkningerne af et monokulturelt uddannelsessystem.**

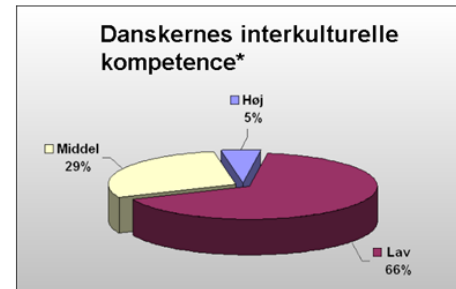
Udfordring på samfundsniveau (2)

- Størrelsen af den flerkulturelle udfordring i dagens Danmark

Den danske befolkning scorer højt i internationale sammenligninger over evnen til at kommunikere. Til gengæld står det sløjt til med forståelsen for andre kulturer.

Note: Kommunikationskompetence er defineret som evnen 'til at transportere information fra ét sted til et andet, hvad enten man agerer som afsender eller som modtager', samt evnen til 'og mulighed for at bruge kommunikationsværktøjer'.

Note: Interkulturel kompetence er defineret som 'et individs indsigt i og evne til at kunne forstå dagligdagens kulturelle kompleksitet samt at kunne kommunikere fordomsfrit med mennesker fra andre kulturer'.

Kilde: Det Nationale Kompetenceregnskab, Undervisningsministeriet, 2005

Afrundning

- At kunne levere en engagerende og perspektiverende historieundervisning udgør en betydelig udfordring i dagens Danmark.
- En foreliggende undersøgelse viser dog, at elever tager godt imod en aktualiserende og brugbar historieundervisning.
- *Besøgene viser, at elever generelt opfatter historie som et vigtigt fag. Eleverne finder i høj grad, at faget kan bruges i gymnasiets andre fag, og i forhold dagligdagens medier giver faget vigtige redskaber til at forholde sig til nyhedshistorierne (...)Faget ses som vigtigt for at forstå nutiden. Det er vigtigt at lære at kende sine rødder, men også vigtigt at forstå andres.*
- *Historie med samfundsfag, 2004*